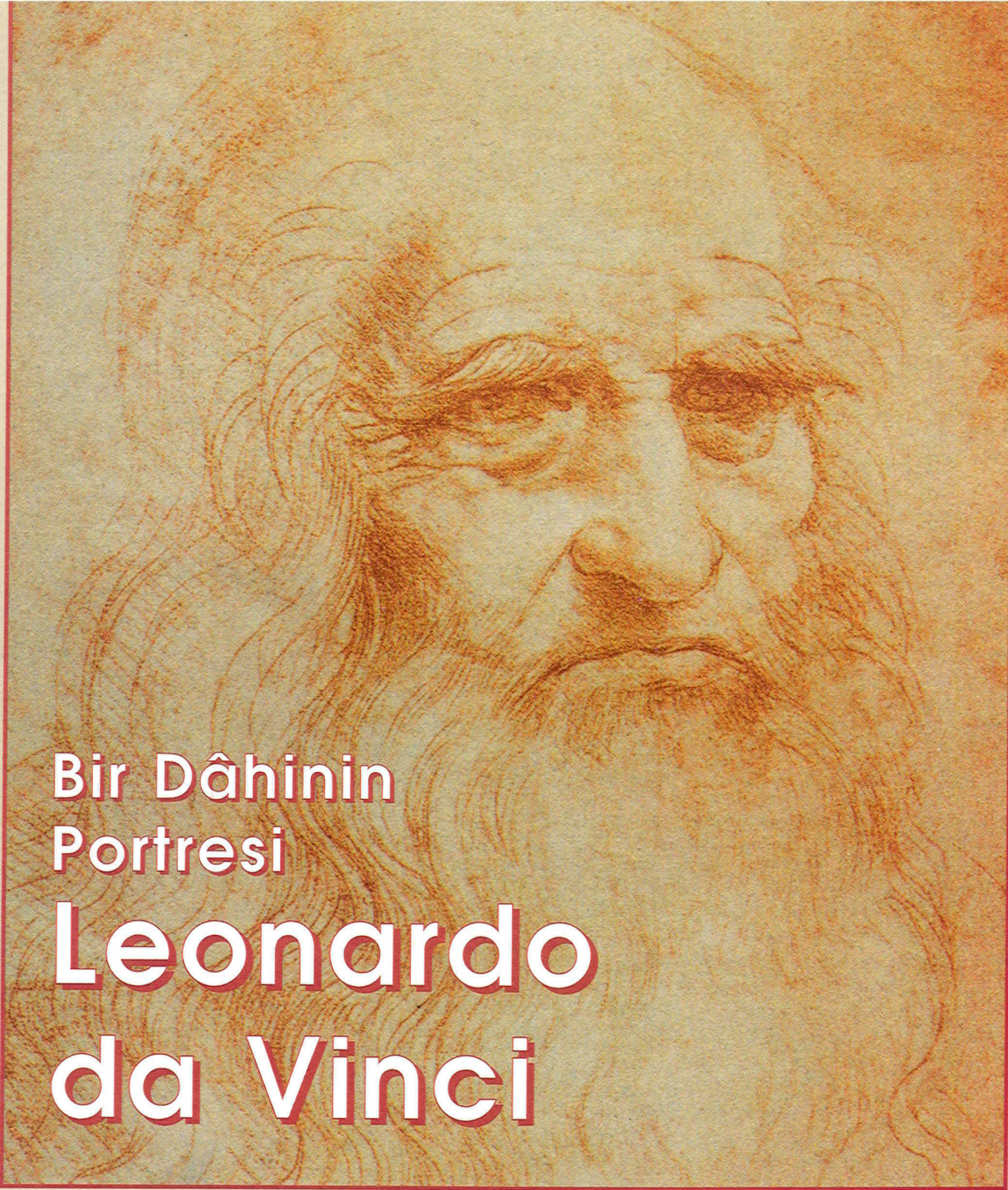
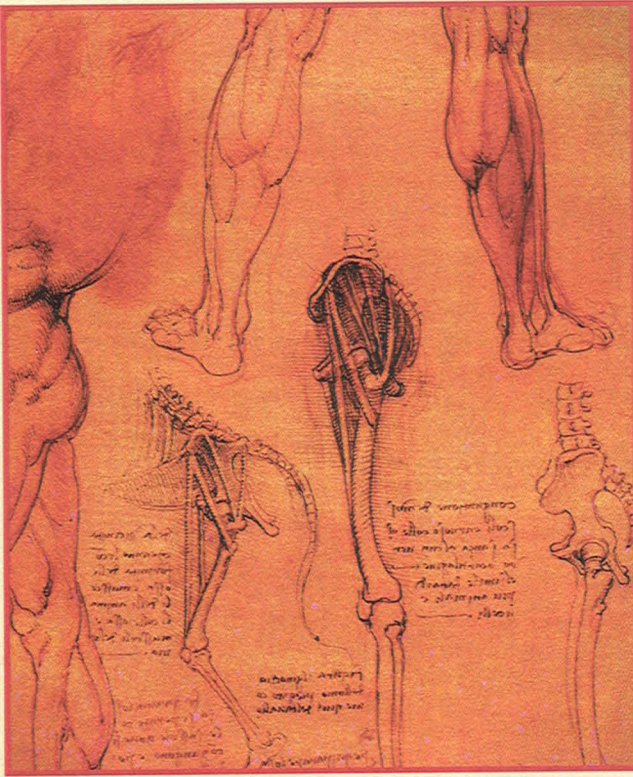

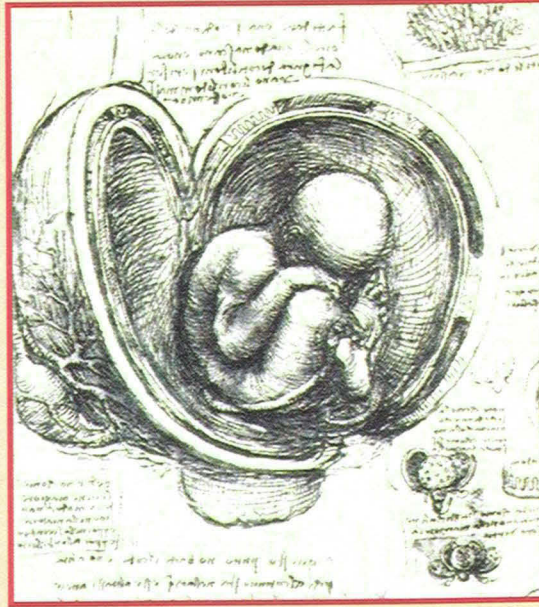
Bir Dâhinin Portresi Leonardo da Vinci

Bilmem dâhi sözcüğünün anlamını bilir misiniz? Sözlükler bu sözcüğünün anlamını şöyle tanımlıyor: Olağanüstü yeteneği ve yaratıcı gücü olan kimse. İşte bu tanıma çok uyan bir insan yaşamıştı bir zamanlar İtalya'nın Floransa kentinde. Ressamdı, benzersiz resimler yaptı günümüze kadar gelen. Heykeltıraştı, taşlara yaşam verdi.

Mühendisti, çizimini yaptığı birçok araç günümüz mühendislerine esin kaynağı oldu. Mimardı, binaların yapımına o güne dek görülmemiş yenilikler kattı. Bilim adamıydı, canlıların anatomik yapısını ve yaşayış biçimlerini inceledi. Kısaca, on parmağında on marifet olan bir dâhiydi; adı: Leonardo da Vinci'ydi.

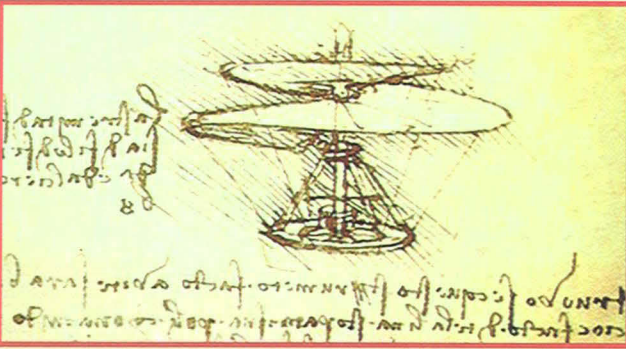
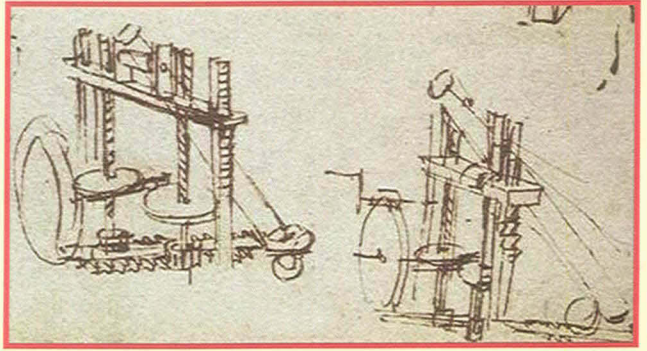
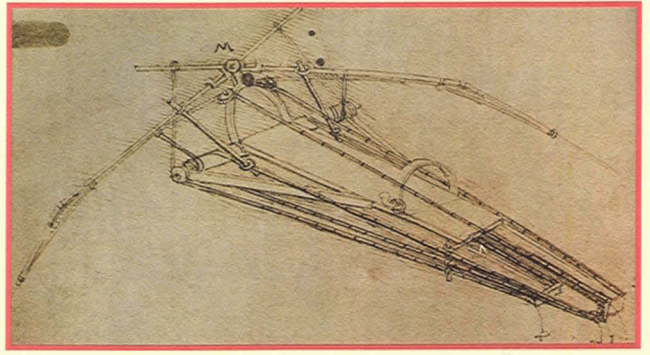
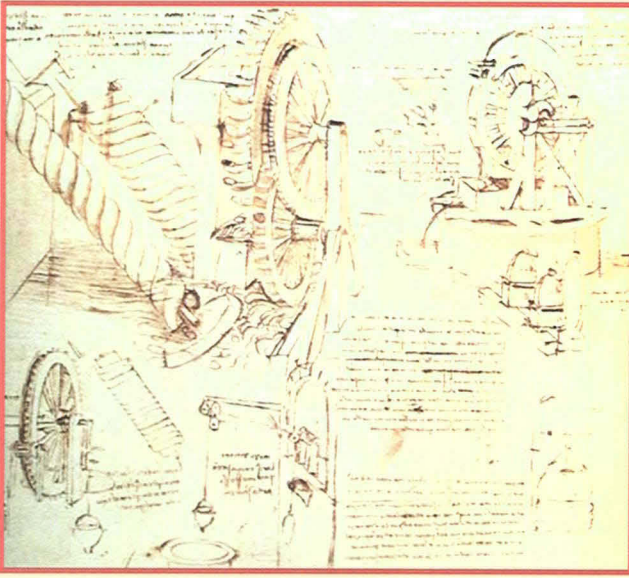

Floransa yakınlarında, Vinci'de, 1452 yılında dünyaya geldi Leonardo. Denebilir ki çocukluğu çalışarak geçti. 15 yaşına değin zamanın temel eğitimi olan okuma-yazmayı öğrendi. Buna biraz da aritmetik kattı. 15 yaşına gelince Leonardo'nun yaşamında büyük bir gelişme oldu. Babası onu Andrea Verrocchio adlı çok yönlü bir sanatçının atölyesine çırak olarak verdi. Leonardo bu atölyede çok yönlü bir eğitim gördü. Resmin yanı sıra heykel, araç yapımı, mekanik ve teknik konularda da yeni şeyler öğrendi. Ama ilgisini çeken yalnızca bu konular değildi. Artan zamanını Verrocchio ustanın atölyesine komşu olan Pollaiolo ustanın yanında geçiriyor, ona yardım ediyordu. Pollaiolo usta, anatomi konusunda çalışıyordu. O dönemde insan ve hayvan bedenleri hakkında insanlığın derinlemesine bilgisi yoktu. Bu yeni bilim, Leonardo'nun öyle ilgisini çekecekti ki, ileride kendisi birçok anatomik çizim yapacaktı.

20 yaşında genç bir ressamken Floransa Ressamlar Locası'na kabul edildi Leonardo. Olağanüstü bir yeteneği vardı. Üstelik öğrenme isteğiyle de doluydu. Artık kendisi de bir usta olmasına karşın Verrocchio'nun yanından hemen ayrılmadı; beş yıl daha onunla kaldı. Dehasını ustanın resimlerine yardım ederek gösteriyordu. Öyle ki bir keresinde ustası, resmine katkıda bulunan öğrencisinin çizdiği meleği çok beğenecek, bu resmin ışık oyunları yardımıyla çok etkileyici olduğunu düşünecektir. Verrocchio ustanın o günden sonra eline bir daha fırça almadığı da söylenir.

Leonardo öğrenciliğini tamamladı. Bundan sonra hem ustanın yanından hem de Floransa kentinden ayrılarak Milano'ya gittiği biliniyor. Burada kentin yöneticisi dükün emrinde çalışmaya başladı. Milano'da özgür çalışma ortamı vardı; bunun da onun üretkenliğini olumlu olarak etkilediği söylenir. Leonardo burada yalnızca sanat üzerinde değil, bilim üzerinde de çalışmıştı. Bu

Leonardo da Vinci resimleriyle olduğu kadar teknik çizimleriyle de ünlüdür. Çağının teknik yetersizliği bu çizimlerin hayata geçirilmesini engellemiştir. Yine de Leonardo bu konudaki çalışmalarını yılmadan sürdürmüştü. Ondan geriye kalan defterler sanatçının dehasını ortaya koymaya devam ediyor. Bu defterler bize Leonardo'nun ne denli çok yönlü düşündüğünün bir kanıtı gibi. Ressam, heykeltıraş, bilim adamı, mimar, mühendis; kısaca o bir rönesans insanı...

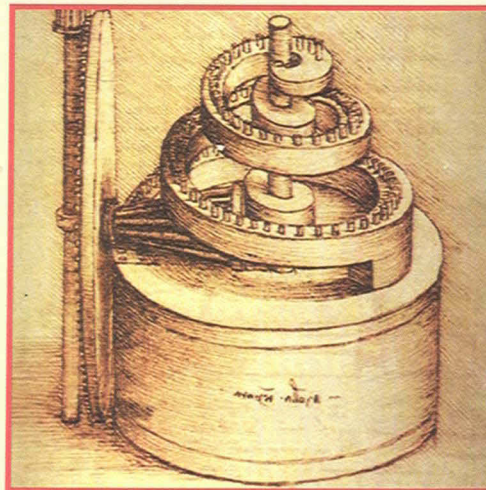
çalışmalarını düzenli ve neredeyse zamanının tümünü alacak kadar yoğun sürdürüyordu.

Leonardo'ya göre duyuların en önemlisi görme duyusuydu. Çevresinde gözlenebilecek ne varsa gözleyerek, gözlemlerini de en ince ayrıntılarına kadar çiziyor ve yazıyordu. Çeşitli kitaplardan edindiği bilgilere kendi gözlemleri sonucu öğrendiklerini de ekliyordu. Çizimlerle desteklediği bu bilgileri not defterlerine işlemeye başladı. Bu notlar binlerce sayfa tutuyordu. Günümüze ancak otuz biri ulaşan bu defterler, çeşitli ülkelerin müzelerinde saklanıyor bugün.

Leonardo'nun notlarını inceleyen bir kimsenin dikkatini iki şey çeker başlangıçta. Bunlardan biri yazıları tersten yazması, ötekiyse yazılı sözle, çizili resim arasında ilişkiler kurmasıdır. Öyle ki bu defterlerde ağırlık yazının

değil çizimlerin üstündedir aslında. Çizimler yazılanı betimleyecek yerde yazılanlar çizileni açıklayıcıdır onun notlarında. Böylece Leonardo da Vinci bilimsel çizimin öncülerinden biri olmuştur.

Fransızlar 1500 yılında Milano'yu işgal edince Leonardo bu kentten ayrıldı ve Floransa'ya döndü. Burada yaşarken çeşitli yerleri dolaşma olanağı buldu. Gördüğü kentlerin planlarını, çevrelerindeki arazilerin de haritalarını yaptı. Ünlü "Mona Lisa" tablosunu da bu dönemde yapmıştı. Hüzünlü bakan gözleri ve gizemli gülüşüyle Mona Lisa onun başyapıtlarından biri olarak günümüze değin geldi.

Leonardo Floransa'da bilimsel araştırmalarını da sürdürdü. Santa Maria Nuova hastanesinde insan anatomisi üzerine yaptığı çalışmalarını derinleştirdi. Bu arada kuşların uçuşunu gözleyordu. Uçan bir makine yapmak, insanın uçabilmesini sağlamak

onun en büyük düşleri arasındaydı. Gerek insan gerekse kuşların anatomilerini inceledi. Onların gövdelerini birbiriyle kıyasladı ve çizimlerini yaptı.

Leonardo'nun resimlerinin sayısı çok değildir. Birçok büyük, görkemli yapıtı yarım kalmıştır. Onun olduğu kesin olarak bilinen 17 resim kalmıştır günümüze. Anghiari savaşı ve Leda adlı iki resminse yalnızca kopyaları kalmıştır günümüze. Yine de bunlar Leonardo'nun ne kadar büyük bir sanatçı olduğunun anlaşılması için yeterlidir. Leonardo temelde bir ressamdı. Geniş renk bilgisi, perspektif, mekanik, anatomi ve üzerinde çalıştığı diğer bütün araştırmalarının amacı aslında daha iyi resim yapabilmektir. Her zaman daha iyi bir anlatıma ulaşmak için çalışmıştı o.

Leonardo resmin yanı sıra heykelticilikle de uğraşmıştı. Ne var ki bu alandaki en önemi iki yapıtı da taslak halinde kalmıştır. Bununla birlikte bu heykellerin ikisinin de planları günümüze dek gelmiştir. Heykellerde betimlenmesi planlanan atların eskizleri (taslak çizimleri)

Leonardo'nun aynı zamanda ne kadar usta bir gözlemci olduğunun da kanıtıdır. Canlı bir atın oranlarından duruşuna, kaslarının gerginliğine kadar birçok ayrıntının gösterildiği taslaklar, eğer yapıtlar bitirilebilseydi ne denli görkemli olacaklarını ortaya koyar gibidir. Öte yandan Leonardo bu heykelleri tek parça olarak dökmeyi tasarlamıştı. O dönemin teknikleri bunun için yeterli değildi. Henüz böyle bir döküm yapacak teknikler gelişmemişti. Ama bu Leonardo'nun bu tür sorunlara ne denli cesur yaklaşabildiğinin bir göstergesidir. Ayrıca

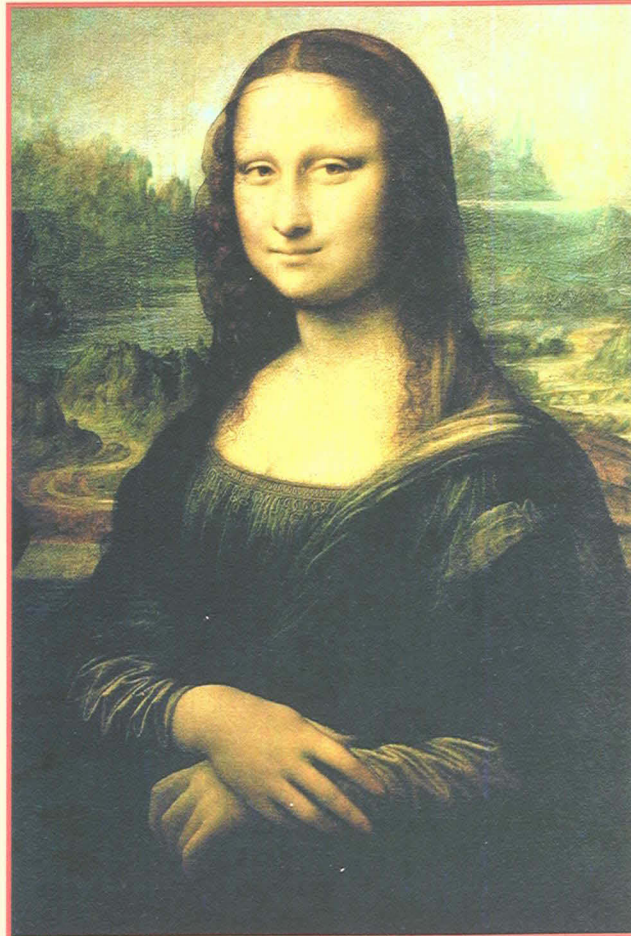

bu bile çağının ne kadar ötesinde düşündüğüne bir örnek değil mi?

Leonardo mekanik konusunda da incelemeler yapmış, pek çok makine tasarlamıştı. 1490'ların sonunda Milano'da yayımladığı küçük bir kitapçık bu konudaki kuramsal çalışmalarını yansıtır. Sözgelimi günümüzde kullanılan benzer olarak paraşüt, helikopter, tank gibi araçlar düşünmüş, bunların çizimlerini yapmıştı. Ne var ki Leonardo çağının çok ötesindeydi. Tasarımını yaptığı araçların yapılabileceği maddelerin bulunması için yirminci yüzyılın gelmesi gerekiyordu. Bu yüzden bu araçların çoğu defterlerde birer çizim olarak kalmıştır yalnızca. Makinelerin çalışması onun ilgisini hep çekmişti; hatta bununla insan bedeninin çalışması arasında ilişkiler kurmaya çalışmıştı. Sonunda doğadaki en gelişmiş makinenin insan, en önemli öğenin de hareketi sağlayan güç olduğu sonucuna varmıştı Leonardo.

1519 yılında öldü. Geride birçok çalışma ve bitirilmeyi bekleyen eskiz bıraktı. Çalışmalarını asistanı Francesco Melzi devraldı.

Gömüldüğü bina sonradan yıkıldığı için bugün mezarının neresi olduğu bilinmiyor. Bilinense onun geride bıraktığı eserleriyle bir yaşamı nasıl dolu dolu yaşadığı. Bilimlerde ve sanatta birçok yeni yolun açılmasını sağlamış bir yaşamı bu. Onun mirası bilimle sanatı buluşturan, kaynaştıran bir yaklaşımı sergiler. Leonardo'nun yaşadığı çağda bu yaklaşım yeni yeni ortaya çıkıyordu. Rönesans olarak adlandırılan bu dönemin en önemli ustalarından biriydi Leonardo da Vinci.

Gökhan Tok